

Referat fra 4. møde i bestyrelsen for Naturnationalpark Ulvshale

Revideret 12. marts 2025

Tilstede fra bestyrelsen

Organisation	Medlem	Tilstede
Formand	Tove Damholt	OK
Vordingborg Kommune	Pernille Sørensen	OK
Danmarks Naturfredningsforening	Jørgen Alfastsen	OK
Dansk Ornitologisk forening	Bo Kayser	OK
Friluftsrådet	Lise Rasmussen	OK
Spejderne	H.C. Gravesen	OK
Danmarks Jægerforbund	Stig Andersen	OK
Danmarks Orienteringsforbund	Pia Engel Kadziola	OK
Dansk Islandshesteforening	Nina Andersen	OK
Danmarks Idrætsforbund	Niels Henrik Holscher	OK
DGI	Henrik Holmer	Afbud
UNESCO Biosfære sekretariatet	Katrine Ohm Dietrich	OK
ULG Ulfhale lejer- og grundejerforening	Poul Johansen	OK
Sandvejens natur-og kulturarvsforening	Mike Ameko Lippert	OK
Grundejerforeningen Mågenakken	Claude Teisen-Simony	OK
Bådelauget REX	Lars Bech Madsen	OK
Foreningen Nyord	Lotte Illeris	OK
Dansk Vandrelaug - Storstrøm	Inger Skov	OK
Handicaprådet Vordingborg Kommune	Anders J. Andersen	OK
VKST (landbrugsrådgivning)	Sabrina Pilemand	Afbud
Møn Strandcamping	Martine Stephensen	OK

Til stede fra Naturstyrelsen: skovrider Jane Skov Lind, projektleder Elly E. Andersen, skovarbejder Anders Knudsen, naturforvalter Jens Ljungman Pedersen, naturvejleder Marie Roland og SLING-praktikant Jeppe Høgsbro.

Gæst: projektchef Thor Hjarsen, Saksfjed Vildmark

Dagsorden

1. Velkommen v/Tove
2. Dyr i naturnationalparken, reproducerende eller ej
 - a. Intro til oplæg om reproducerende dyr v/Jane
 - b. Oplæg om biodiversitetsfordele ved reproducerende dyr v/projektchef Thor Hjarsen, Saksfjed Vildmark
 - c. Dyr på Ulvshale v/Naturstyrelsen
 - d. Bestyrelsens input til Naturstyrelsen ang. dyr og reproducerende dyr v/Tove
3. Opsamling fra sidste møder ang. faciliteter og ruter, bestyrelsens anbefaling
 - a. Opsamling fra sidst v/Elly
 - b. Opsamling på anbefalinger til Naturstyrelsen v/Tove
4. Gennemgang og opsamling ift. øvrige temaer, bestyrelsens input til Naturstyrelsen v/Tove
5. Ulvshales særegenhed (stedsidentitet) v/Tove
6. Den videre proces v/Tove og Naturstyrelsen
7. Evt.

Ad 1) Velkommen

Tove bød velkommen til bestyrelsesmøde og gennemgik dagsordenen. Under gennemgang af den videre proces, var der et ønske om at kunne deltage virtuelt.

Det blev foreslået, at næste møde rykkes fra den 7. februar til den 31. januar af hensyn til vinterferie. Hertil svarede Elly, at høringsperioden endnu ikke er helt fastlagt, så mødedatoerne må tilpasses denne. Datoen meldes ud hurtigst muligt.

Ang. ønske om at deltage virtuelt undersøger Naturstyrelsen muligheden. Bemærk, at staten bruger Skype og ikke Teams.

Ad 2) Dyr i naturnationalparken

Jane indledte med at fortælle, at sammensætningen af dyr på Ulvshale i dag gør, at der ikke kommer afkom. Det er hundyr og neutraliserede handyr. Derfor har styrelsen indbudt projektchef Thor Hjarsen fra Saksfjed Vildmark for at gøre os klogere på fordele ved reproducerende dyr set fra et biodiversitetsperspektiv.

2.b Saksfjed Vildmark

Området ejes af Hempel Fonden. <https://www.saksfjed.dk/>, og ligger i den sydøstlige del af Lolland. Området er et inddiget område på 800 ha, der tidligere har været opdyrket, og er delt i to folde adskilt af en offentlig vej.

Fonden har købt arealerne af et gods, og før var det lukket for offentligheden. Fonden har åbnet op, og det er muligt at komme ind og opleve området til fods og på cykel. Hent folder i ovenstående link.

Sammensætning af dyr:

- 50 exmoor ponyer, halvt hopper og halvt hingste.
- 150 galloway kvæg, hvoraf 4-5 er tyre

- Aftale med ekstern dyreholder. Denne vurderer hvert efterår, om der skal tages dyr væk fra arealet.
- Tilstræber et græsningstryk på 100 kg. dyr per. ha.

Biodiversitetsmæssige fordele ved reproducerende dyr

- Lort – hingstedynger, jo større jo stærkere hingst. En hest eller et stk. kvæg giver hver 20 kg. lort om dagen! Lorten er levested for en lang række insekter.
- Skrab, hingste- og tyrehuller blottet jord og sand, hvilket skaber varme levesteder for insekter og er spirebed for urter. Evt. bliver hullerne af og til fyldt med vand, hvilket igen skaber nye levesteder. De små ting betyder noget.
- Handyr skaber ro på flokken og skaber territorier, så dyrene komme mere rundt på arealerne, lærer hvor føderesurserne er og er naturlige ingeniører.
- Dyrene er med til at skabe variation i landskabet, som vi mennesker ikke kan efterligne.

Etiske og dyrevelfærdsmæssige fordele/overvejelser

- Naturlig flokdynamik. Dyrene har mulighed for at udøve social adfærd og yngleadfærd.
- Dyrevelfærdsloven skal overholdes, herunder skærpet tilsyn og dyrlægebesøg.
- Hestene er i huld 5 ved indgang til vinteren, og taber sig til huld 3,5. Hestene er mere robuste end kvæg, da de kan æde hele tiden. Kvæget skal drøvtygge.

Spørgsmål til Thor

- Gror området til i birk, kan dyrene holde det i skak?
 - Dyrene vil kunne holde dele af området lysåbent, men fonden forventer mere opvækst af træer. Det er OK, også ang. birk.
- Er ridning tilladt?
 - Nej ridning er ikke tilladt. Hunde er heller ikke tilladt. Det er begrænsninger en privat lodsejer har mulighed for at lave.
- Må I lade døde heste og kvæg ligge?
 - Nej, det er ikke tilladt ifølge dansk lovgivning.
- Sydlolland er kendt for mange dådyr. Hvad gør I? Kan de passere frit?
 - Dådyr må gerne være der, og de forcerer let hegnet (3-trådet lavt hegn). Der er observeret op til 250 stk. dådyr, når de er flest.

Thor sluttede af med at invitere bestyrelsen på besøg hos Saksfjed Vildmark. Det takker bestyrelsen ja til, og sekretariatet aftaler et tidspunkt med Thor.

2.c Dyr på Ulvshale

Jens fortalte om dyreholdet på Ulvshale i dag. Dyrene går i flere mindre folde, og det er primært engene og heden, der afgræsses. Der er dog græsning i den vestligste del af skoven. Vi har nok lidt for få dyr, og vi arbejder med forsigtigt at øge antal dyr. Se slides for nærmere detaljer ang. dyrene.

Tilsyn

Anders fortalte om tilsyn med dyr. Anders har hovedansvaret, men skovløber Helle Stuhr tilser dyrene et par gange om ugen, så der er to, der har ekspertisen. Hestene bliver tilset hver dag. Kvæget bliver tilset 3 gange ugentligt. Tilsynet består af: at finde dyrene, hvordan går de, deres huld, deres hove, "humør" og almen tilstand. Der er dyrlægetilsyn 4 gange årligt,

men er der noget med dyrene, tilkaldes dyrlægen ad hoc. Fx har vi måttet aflive en hest, da den var svært ramt af sommereksem.

Spørgsmål fra bestyrelsen

- Vær opmærksom på at sommereksem er arveligt
 - *Jens: ja, det har vi også hørt.*
- Kongens Enge trænger til afgræsning
 - *Anders og Jens: dyrene er lukket ind der nu.*

Bestyrelsens input angående græssende dyr

I aftalen om nationalparker i Danmark står der om Ulvshale: ” *Ulvshale Skov er præget af lysåben natur, hvorfor der er enighed om, at nationalparken skal etableres med et lavt trådhegn.*”

Jane: Det lave trådhegn giver en begrænsning af hvilke dyr, der kan gå på arealerne. Naturstyrelsens valg i dag er kvæg, heste suppleret med geder til spotpleje. Det er oplevelsen, at både kvæg og heste opholder sig i bestemte områder. Især kvæget på sydsiden af Ulvshalevej deler sig op i grupper. Styrelsen arbejder forsigtigt med at tilpasse antallet af dyr på arealet. Det er fortsat kvæg, heste og geder som spotplejere styrelsen går efter.

Bemærkninger fra bestyrelsesmedlemmerne

- Katrine: Opbakning til at fortsætte med det der er gode erfaringer med.
- HC: anbefaler et større område med geder for at holde birkene nede.
- Der var diskussion om geders evne til at holde birkeopvækst nede. Det er vigtigt at overveje, hvordan det skal foregå og ikke mindst følge effekten tæt.

2.d Input angående reproducerende dyr

Jane: I dag kan de græssende dyr på Ulvshale ikke få afkom. Dyrene er vallakker og hopper; køer og stude. På Høje Møn har styrelsen en græsningsaftale med en græsningsforening, og her får køerne afkom. Det har fungeret godt i over 20 år uden konfrontation mellem dyr og mennesker. Der er både cykel-, vandre- og rideruter i området. Storstrøm forventer at Ulvshale er et af de steder styrelsens hovedkontor har i kikkerten til at have reproducerende dyr blandt andet på grund af størrelsen, og fordi det vil være praktisk muligt.

Bemærkninger fra bestyrelsesmedlemmerne

- Jørgen: det giver god mening her og har en positiv effekt. Anbefaler derfor reproducerende dyr.
- Nina: Set fra et rytterperspektiv er det godt at have dyr, der er vant til, at der kommer mennesker. Så passer de sig selv. For rytterne er det utrygt at ride ind i folde med hingst. Det er ikke noget problem med neutrale dyr. Intet problemer med kvæg. Heller ikke med tyre. I øvrigt skal Naturstyrelsen lave en plan for, hvad man gør med overskuddet af dyr, hvis reproduktion vælges. Det er fx ikke godt for hestens trivsel at blive solgt som ridehest, hvis den har været naturplejehest. Rytterne ønsker ikke reproducerende heste.
- Lise: Anbefaler heller ikke reproducerende dyr. Føl trækker fx publikum til. De er nuttede og nogen besøgende giver dem mad. Så får man problemer med opsøgende dyr. Støtter der skal være en plan for overskud af dyr.
- Martine: Lokale beboere skal nok finde ud af at færdes i NNP'en. Men det er et problem med turister. De kender ikke forholdene og ved ikke, hvad man gør, og hvordan man opfører sig. Vi vil jo gerne tiltrække gæster, så derfor er det vigtigt med information til gæsterne!
- Mike: Vil gerne tillægge et pragmatisk synspunkt. Hvis det øger biodiversiteten, giver det god mening at følge det spor. Så må vi mennesker indordne sig. Filosofisk set er det forkert at

forhindre dyr i at reproducere sig. Det er naturligt. Vi står ikke øverst i rettighedshierarkiet. Så derfor opbakning til reproducerende dyr.

Tove spurgte om bestyrelsen var med på en simpel og uforpligtende temperaturmåling ift, hvordan det enkelte medlem forholder sig til reproducerende dyr. Temperaturmålingen gav følgende resultat (enkelte undlod at deltage):

- Heste: 10 positive, 3 imod og 3-4 stykker midt imellem/har nogle bekymringer.
- Kvæg: 7 positive, 3 imod og 3-4 stykker midt i mellem/ har nogle bekymringer.

Bemærkninger efter temperaturmålingen

Der var opbakning fra bestyrelsen til kør og heste

Lotte: i Lottes optik er den pragmatiske tilgang at tage det i step. Start med den ene art og se, hvordan det går. Se hvad der sker med dyrene og skovgæsterne. Er ikke lodret imod reproduktion, men det er også vigtigt, at have befolkningen med og ikke imod. Så tag det roligt, lidt ad gangen. Måske ikke de første år. Men senere.

- Inger: det er vigtigt at naturen får det, den skal. Derfor må vi nøjes. Derfor opbakning til reproducerende dyr.
- Claude: går i folde med tyre og finder ikke, at det er et problem. Ebbes (red. dyreholder på Mågenakken) store tyr rør sig ikke. Den ved, den er størst. Har erfaring med at sandhullerne tiltrækker sjældne dyr. Bakker derfor stærkt op om reproducerende dyr.
- Martine: spørger om Naturstyrelsen kan håndtere reproducerende dyr?
- Lars: Oplever at hestene holder afstand. Kvæget er mere opsøgende. Vigtigt at tage hensyn til dem der bor her. Ønsker derfor ikke reproducerende kvæg.
- HC: Oplever ikke at det giver konflikter med reproducerende kvæg. Start med kvæget og se, hvordan det går.
- Niels H.: Erfaringerne for store skove er, at det ikke giver problemer med kvæg. Kender dog ikke til hvordan det vil være i en lille skov som Ulvshale. Kvæg gør ingenting.
- Nina: Mine erfaringer med kvæg er alene gallowaykvæg fra Jydelejet på Møns Klint. I forhold til reproducerende gallowaykvæg har det ikke givet anledning til problemer med færdslen. Tyr vil være OK. Derfor helt OK med reproducerende kvæg.
- Stig: Vær opmærksom på, at kør med kalve kan være farlige især for folk med en hund. Derfor skal der virkelig gøres en indsats for at formidle det. I de uheld, der har været mellem kvæg og mennesker, har en hund været involveret.

Ad 3) Bestyrelsens input til Naturstyrelsen, faciliteter og ruter

Hovedindgang, faciliteter og ruter – bestyrelsens anbefaling

På 3. bestyrelsesmøde kom bestyrelsen med input og forslag til indgange, faciliteter og ruter. Elly har samlet op på de forslag, der kom frem. Elly gennemgik resultaterne, og Tove spurgte til bekymringer og bemærkninger til de enkelte forslag.

- Hovedindgang
Enighed om at Ulvshale Naturcenter er hovedindgang til parken.
Øvrige P-pladser i området kan være supplerende mindre indgange.
- Større faciliteter
Enighed om at boardwalk og fugleskul i ellesumpen skal bibeholdes og udskiftes.
Vær dog opmærksom på at kørestolsbrugere skal kunne kigge ud af skjuleet.
- Tårne og udsigtsplatforme – bemærkninger og bekymringer

- *Udsigtspunkt (tårn/platform) og evt. vandplatform mod syd*
Bekymring for isætningsplads af kajak ift. fugleliv.
Bemærkning mod syd: rigt fugleliv – god oplevelsesmulighed.
 - *Udsigtspunkt (tårn platform) kombineret med boardwalk mod øst*
Bemærkning om at der ikke er noget at se, og boardwalken går gennem §3-område.
Bemærkning om, at det var tænkt ift. adgang fra øst, måske kun med platform og boardwalk – ej tårn.
Bemærkning ift. overvejelse om arealer der oversvømmes!
 - *Udsigtspunkt (tårn) i den nordlige del af skoven*
Ingen bemærkninger til tårn placeret i nærheden af Skansen
Bemærkning ift. Boysens tårn – skal være højt, hvis man skal se over skoven, hvilket der blev udtalt bekymring for.
 - Prioritering af større faciliteter
Der er i alt 5 mio. kr. til friluftsliv som fx tårne, ruter og befæstede stier. Indretning af hovedindgangen og boardwalken i ellesumpen har første prioritet. Herefter spurgte Tove om hvordan bestyrelsen prioriterer de øvrige forslag til faciliteter. Afstemningen med 2 stemmer til hvert medlem gav følgende resultat.
 - Udsigtsplatform Syd: 14
 - Udsigtsplatform Nord: 9
 - Boardwalk og platform Øst: 4
 - Boysens tårn: 0
- Naturstyrelsen undersøger nu placeringerne ift. lovgivning/naturbeskyttelse samt priser i prioriteret rækkefølge.
- Ruter og stier
 - Der er ikke behov for flere afmærkede cykelruter. Det er tilladt at cykle jf. naturbeskyttelseslovens regler.
 - Anders: foretrækker rundgang for kørestolsbrugere, så man ikke skal ud og hjem samme vej. Hvis der laves et udsigtspunkt for enden af turen, kan det måske godt give mening at det er samme vej frem og tilbage. Ønsker et bilateralt møde for at drøfte muligheder.
 - Generel enighed om forslag vedr. vandreruterne 1, 2, 3 og 4 med de ændringer, der blev foreslået på 3. møde.
GF Mågenakken er dog ikke enige. Foreningen ønsker at undgå afmærkede stier i skovens østlige og nordlige del, så foreningen bakker ikke op om vandrerute 3 og 4/stier inde i skoven. Mener at hovedsti er sti nr. 2 mod sydvest. Stierne på nordøstsiden af Ulvshalevej begrænses mest muligt.
 - Enighed om forslaget om at lave en befæstet sti egnet til kørestolsbrugere fra naturcenteret til Telefonstien (og udsigtspunkt i syd)
 - Ang. vandrerute 5 var der for og imod at nedlægge den. Flere ønsker den nedlagt for at sikre ro til fuglelivet på Mågenakken. DN ønsker ikke at nedlægge ruten, da den er fin for at opleve forskellige naturtyper. Desuden sikrer man måske, at naturgæsterne

bliver på ruten. Der var også et ønske om at forbinde rute 5 med skoven ved at lave en rute langs hegnet inkl. boardwalks på det våde stykke.

GF Mågenakken ønsker at sti nr. 5 nedlægges. Ønsker ingen ny sti fra Ulvshalevej til Vogterhuset.

- Festpladsen: En bemærker, at den ikke bliver brugt (bla. pga. myg) og kan nedlægges. En anden bemærker at den kan opretholdes af historiske årsager. En tredje bemærker at man kan pleje lysningen ift. egetræer og insekter, men uden faciliteter, eller bare enkelte bænke. Generel tilslutning til, at pladsen bevares pga. kulturhistorie, men blot med let pleje og få faciliteter (bænke).
- Elly præsenterede resultatet af dialogen mellem styrelsen og Nina som repræsentant for Skinfaxi. Der afmærkes ikke egentlige rideruter. Der, hvor man må ride ift. Naturbeskyttelsesloven, vil der komme låger egnet til ridende ved krydsning af hegnslinje. Hvor det er muligt, vil rytterne gerne kunne ride langs hegnet på ydersiden, fx ved åbne arealer, hvor styrelsen skal have et arbejds spor. Rytterne behøver kun 1-1 1/2 meter. Det tænker Naturstyrelsen kan imødekommes, hvor det er muligt og hensigtsmæssigt.

Ad 4) Gennemgang og opsamling ift. øvrige temaer

Da flere havde tilkendegivet at de skulle gå ved 17-tiden, bad Tove dem, der havde lyst til at skrive de vigtigste emner ned på et stykke karton. Se liste vedlagt i Bilag 1.

Herefter gennemgik Tove dokumentet Input fra bestyrelsen Naturnationalpark Ulvshale. Et supplement til bestyrelsens drøftelser og anbefalinger emne for emne. Jane kommenterede kort pr. emne i hvilken retning Naturstyrelsen Storstrøm.

1. Naturnationalparkens navn

Enighed om at anbefale at navnet ændres til Naturnationalpark Ulvshale.

Naturstyrelsen Storstrøm (STS) er enige heri

2. Biodiversitet og tab af arter

Enighed med følgende bemærkninger: 1) naturplejetiltag i mindre begrænsede områder. Ikke bredt i hele området. 2) Artstab skal undgås. Plejetiltag skal have et formål.

STS er enige heri.

3. Naturplejetiltag og overvågning

Bestyrelsen bakkede op om tekstens ordlyd

STS mener overordnet set, at det er t tilstræbellesværdigt, men det har noget med skala at gøre. Det kan også blive for småt og dermed for omstændigt. Dertil er styrelsen underlagt de samme rammer som de øvrige parker. Men der er afsat midler til overvågning, og det er noget, der aktivt vil blive arbejdet med.

4. Æstetik og værdiskabelse

Fin opbakning fra bestyrelsen

STS er enige, hvor det er praktisk muligt og ikke ødelægger noget.

5. Hegn og daglig færdsel til og fra boligområder

Bemærkninger:

Husk at tilføje ridende: "... og Telefonstien (cykler, gående og ridende) ...". Ridende skal også med som trafikanttype i trafiksikkerhedsanalysen.

Flere bemærkninger til færste i Ulvshalevejen og adgang. Det er usædvanligt, at 370 husstande, hvoraf en del er sommerhuse, kun har adgang til deres bolig gennem naturnationalparken. Naturstyrelsen bør overveje:

- En faunapassage over vejen eller under vejen i stedet for færste

- Gøre passagen i Ulvshalevejen så kort som muligt
- Frahegne stien på Telefonstien
- Evt. have mulighed for at frahegne Ulvshalevej og kun åbne mellem færistene i en begrænset periode om året
- I Sverige fælder man træer og buske langs vejene, så dyr og mennesker kan se hinanden
- Nogle ønsker slet ikke færister i Ulvshalevej, Det er den daglige færdsel det handler om.
- Andre ser det er nødvendigt, at dyrene kan komme på tværs for biodiversitetens skyld
- Det er godt med hastighedsnedsættelse på Ulvshalevej!
- Vigtigt med advarselsskilte, så folk kan se, at der går dyr
- Kan man gøre noget med spejle langs vejen, som reflekterer lyset? Er set i Sverige.

STS: Anerkender at det er usædvanligt, at beboere skal igennem naturnationalparken uanset hvad. Naturmæssigt er det bedst med så bred så muligt en overgang (700 m).

Men den kan måske laves smallere, fordi det er så specielt her.

Trafiksikkerhedsanalysen bliver vigtig. Den anbefaler i øvrigt andre steder en hastighedsnedsættelse og rydning langs vejen. Det er også et vigtigt punkt for bestyrelsen i høringsfasen.

6. Hegn og rekreativ færdsel

- Husk at tilføje ridende.

- Sti fra Naturcenteret til Telefonstien skal gå udenfor hegn

NST: Vi ser på mulighederne. Bemærk at stierne fra P-pladsen ved Nyordbroen til Skansen går over private arealer.

7. Faunalommer OK

Der nikkes bordet rundt

STS er enige, nogle skal dog endelig fastlægges.

8. Placering og udformning af låger

STS: når en sti eller rute krydser en hegnslinje sættes en låge. Lågen tilpasses den brugertype, der har adgang ifølge naturbeskyttelsesloven. Styrelsen kommer med et forslag og præsenterer det på møde i januar. Så kan bestyrelsen kommentere. Det er umiddelbart ikke noget problem at sætte låger, hvor det ønskes.

Punkt 9, 10 og 11 har været drøftet

STS: der er rig mulighed for at kommentere, når de konkrete ruter vises frem.

12 Kommunikation

Tilslutning hertil

Det er vigtigt også at informere via Ugebladet for Møn og øvrig offentlighed.

STS: det er gode bud, men vi er underlagt nationale retningslinjer, så det afhænger også af de andre parker.

En bemærkning om, at "tryk" er et uhensigtsmæssigt ord, for det er så individuelt, hvad man opfatter som "tryk". Sikkerhed er et bedre ord. Enighed om at tilføje sikkerhed. Dog bemærkede Pernille, at der kan være noget lovgivning, så man skal lige veje sine ord. Et forslag om at vi også kan bruge udtrykket: skabe tryghed og øge tryghedsfølelsen.

STS: Styrelsen har også erkendt at "hensigtsmæssig færdsel" er bedre, så det prøver vi at bruge.

13 Formidling og frivillighed

Tilslutning hertil

Ad 5) Ulvshales særegenhed (stedsidentitet)

Bestyrelsen blev bedt om at skrive ord på sedler. Se liste vedlagt i Bilag 1.

Ad 6) Den videre proces og evt.

Der er aftalt et borgermøde på Nyord den 22. november.

Bestyrelsesmøder i 2025

- 10. januar – præsentation af hvad der kommer i høring, og hvilke beslutninger Naturstyrelsen har truffet. Der vil ikke blive mulighed for at se projektbeskrivelse og forvaltningsplan.
- 31. januar (alternativt den 7. februar) – dato kan ikke fastsættes endnu. I høringsperiodens start. Mulighed for at se materialet og stille spørgsmål. Mulighed for at drøfte høringssvar.
- Den 9. maj (alternativ den 16. maj) – drøftelse af hvidbog. Hvordan er høringssvarene indarbejdet/ikke indarbejdet.

Anders J. Andersen bad om et bilateralt møde ang. tilgængelighed, hvilket blev aftalt.

Bestyrelsen har to invitationer: en fra Saksfjed og en fra Per Stadel ang. en sommerfugletur. Der er interesse for begge dele. Sekretariatet går i gang med at finde datoer.

Bilag 1: Bestyrelsesmøde Ulvshale Naturnationalpark den 8. november 2024

Supplement til punkt 4 – vigtige emner for bestyrelsesmedlemmerne

Indhold af sedlerne:

- Skal naturnationalparken være heste- og kvægavlere, eller skal de bruges til sikring af biodiversiteten? - ??
- Ønske: en 10-12 km lang afmærket vandrerute, som går gennem heden, skoven, stranden mod nord, skansen. Ønsker bordwalk langs den østlige hegnslinje over den nordlige enge (hvor der er vådt). *DVL*
- NNP er til for at værne om NATUREN! Der skal gøres det, der er vigtigt for BIODIVERSITET. Der skal ikke arbejdes for at øge menneskers pres på området. *DVL*
- Landd?? og afvanding fra sommerhusområderne. *Vordingborg Kommune*
- Tilladelse til parkeringspladser. *Vordingborg Kommune*
- Mulighed for deltagelse i naturplejetiltag som gruppe – som tidligere. *Spejderne*
- Tilgængelighed for aktiviteter i NNP. Fx postløb med opgaver – gerne relateret til NNP. *Spejderne*
- Forslag fra spejderne: indretning af en primitiv lejrplads ved Ulvshale Naturcenter. *HC*
- Formidling af biodiversitet for børn og unge. *Spejderne*
- Lokal accept fra den befolkningsgruppe, der bliver spærret inde af naturparken: Ingen færste på Ulvshalevej, bevarelse af Telefonstien – forlængelse med hegn og sluser. Ingen reproducerende dyr. *REX*
- Mulighed for opdeling ved Ulvshalevej, evt. med adgang på tværs for dyrene i perioder. *ULG.*
- Frahegning af Telefonstien af hensyn til færdsel til fods og på cykel. *ULG.*
- Meget vigtigt, at der holdes kontrol med rævebestanden og evt. andre rovdyr. De er, hvis de kommer til Nyord ensbetydende med markant nedgang i vadefuglebestandene. *Jagtforeningen.*
- At dyrevelfærden i parken følges nøje, vilde dyr. *Jagtforeningen.*
- Der burde evt. kun i den ene side af vejen min 200 m før og efter færstene etableres fortov/kørevej for cyklister, handicappede, gående evt. langs hele naturnationalparken. *Jagtforeningen*
- God naturadfærd i fokus – også i kommunikation/informationen. Fx: Affald – det, der tages med ud i naturen, tages med hjem igen. *Biosfære*
- Går ind for at forbinde nord og sydsiden af naturnationalparken – og dermed også færste med mulighed for at passere gennem låge ved siden af. Gerne en forholdsvis kort passage, der kommer lokalbefolkningen i møde. *Biosfære.*
- Jeg går ind for reproducerende dyr på arealerne, men hvor der tænkes meget i antal (ikke overfyldt) og etik ift. tilsyn og især hvad man gør ved overskudsdyr. Exmoore heste og galloway. *Katrine.*
- Vigtigt med gode afmærkninger på stier. Godt med fokus på østlig indgang og fokus på at parkering ikke kun sker midt i naturnationalparken bl.a. pga. naturæstetikken. *Biosfære*
- Input til ruter: Man kunne evt. klassificere de enkelte ruters tilgængelighed (fra 1-3 fx). *Handicaprådet*
- Aftalt med Elly, at vi holder et virtuelt møde om tilgængelighedsmuligheder, herunder også færste og låger. Jeg kan evt. efterfølgende besigtige forholdene sammen med en lokalkendt eller jer. *Handicaprådet*

- At rundløjpe 5 bibeholdes, så publikum får en varieret tur med forskellige naturtyper. Skal muligvis understøttes m. lav boardwalk m. 2 parallelle brædder på et fugtigt stykke. Ligesom man ser i moseområder i Norge og Sverige. *DN*
- En stor indhegning. "1) Nord og 2) Syd), *DIF*
- Ingen indre indhegninger. *DIF*
- Bænke på Festpladsen. *DIF*
- Ønsker fortsat mulighed for at dyrke orienteringsløb. Det kræver ikke særlige faciliteter, udover plads til parkering. Bekymringen er om de store græssere, særligt reproducerende, vil udgøre en stor risiko/fare, når man færdes udenfor veje og stier. *Orienteringsløberne*
- Navn: Ulvshale vs. Ulvshale Skov. "*Sandvejen*"
- Konsensus? Naturnationalpark, færste, reproducerende dyr. "*Sandvejen*"
- At færdsel på Ulvshalevej igennem skoven er ufarlig. Helst ingen passerende dyrehold. Hvis passerende dyrehold da kun kort strækning mellem færste. *GF Mågenakken*
- Sti nr. 5 nedlægges. Ingen ny sti fra Telefonstien (Sandvejen?!)/Vogterhuset til Ulvshale Nordstrand. *GF Mågenakken*
- Hovedsti er sti nr. 2 mod sydvest. Stierne på nordøstsiden af Ulvshalevej begrænses mest muligt. *GF Mågenakken*
- God adgang til skoven for alle borgere. *Friluftsrådet*.
- Beskyttelse af særlig sårbare områder, særlig sårbare planter. *Friluftsrådet*
- Sikre og farbare faciliteter for alle, herunder barnevogne, kørestole mv. *Friluftsrådet*
- Låger, der er nemme at håndtere fra hest, cykel eller s??? en der skubber en kørestol. *Friluftsrådet*
- Opmærksomhed på, at nogle beboere har bekymring ift. færste og nedsat fart. *Foreningen Nyord*
- Opmærksomhed på at undgå "tivolisering" af NNP Ulvshale (med for "ekstravagante skovtårne osv.), *Foreningen Nyord*

Supplement til Punkt 5 - Ulvshales særegenhed (stedsidentitet)

Hvad er særkende ved Ulvshale? Bestyrelsen blev bedt om at skrive ord på sedler. Mange af sedlerne havde ikke afsender på. Derfor er dette udeladt denne gang.

Indhold af sedlerne

- Følelse af eventyrlighed; ro og harmoni; landskabsvidder; fortryllelse (særlig skoven)
- PATCHY – mange naturtyper på lille areal. DIVERSITET mellem de små områder hvad angår botanik, fugleliv og insekter. Typiske vestdanske naturtyper i Østdanmark. Mulighed for at formidle geologien for den uvidende (det vil fænge)
- Stor artsrigdom; stort antal mosaikker af forskellige naturtyper; Dark Sky; flotte kyststrækninger af forskellig beskaffenhed.
- +10.000 års samspil med havet. Mange naturtyper. Lille areal. Kulturmiljø (livet ved kysten, græsningslandskab). Myg! (må være indikator for noget særligt)
- Geologien ift. istid – herunder tæthed til Møns Klint og verdensarv – for mig hænger Møn tæt sammen. Hele området også udenfor nationalparken er natur og rekreativt område.
- Naturnationalpark for alle pga. beliggenhed og en lille meget smuk park/skov
- Stor variation i biotoper. Specielt som løber bemærker man den helt specielle skovbund med sten og revler.
- Stor naturvariation på lille område.
- Varierende natur
- Variation af landskabet
- Natur: flint, mange naturtyper, høj biodiversitet, vekslen mellem skov og lysåbne naturtyper, vand næsten hele vejen rundt.
- Kulturhistorie: Skansen, kugleflintgravning, Frede Boysen, afgræsning gennem historien
- Utrolig varieret natur; fred og ro.
- Forskelligheden i biotoperne
- Den meget varierende natur; de mange naturtyper
- De mange naturtyper: skov, eng, hede, strand, rørskov, hav. Flintlandskabet.